

ਯਹੂਦੀ ਖੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖਤਰਸ ਦੇ ਇਨਕਾਰ

(26:57-75)

ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਕਯਾਫ਼ਾ ਕੋਲ ਅਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ (26:57-68)। ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕਿ ਵੇਖੋ ਕਿ ਖੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਤਰਸ ਦੂਰ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਤਕ ਪਤਰਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ (26:69-75)।

ਯਹੂਦੀ ਮੁਕੱਦਮਾ (26:57-68)

⁵⁷ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ ਸੋ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਕਯਾਫ਼ਾ ਦੇ ਕੋਲ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ⁵⁸ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਨਾਲ ਉਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਤੀਕ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਭਈ ਓੜਕ ਨੂੰ ਵੇਖੇ।

⁵⁹ਪਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਅਰ ਸਾਰੀ ਮਹਾਸਭਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਦੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਢੂੰਡਦੀ ਸੀ। ⁶⁰ਪਰ ਨਾ ਲੱਭੀ ਭਾਵੇਂ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਬਹੁਤ ਆਏ। ਪਰ ਓੜਕ ਨੂੰ ਦੇ ਜਣੇ ਅੱਗੇ ਆਣ ਕੇ ਬੋਲੇ, ⁶¹ਇਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ⁶²ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਨੇ ਖਲੋ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕੀ ਤੂੰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ? ਇਹ ਤੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀ ਉਗਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? ⁶³ਪਰ ਯਿਸੂ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸਹੁੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਜੇ ਤੂੰ ਮਸੀਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ। ⁶⁴ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੈਂ ਸੱਚ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਏਦੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖੋਗੇ।

⁶⁵ਤਦ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਏਸ ਕੁਫ਼ਰ ਬਕਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਵੇਖੋ ਹੁਣੇ ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਕੁਫ਼ਰ ਸੁਣਿਆ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਸਲਾਹ ਹੈ? ⁶⁶ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ।

⁶⁷ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਖੁੱਕਿਆ ਅਰ ਉਹ ਨੂੰ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ। ⁶⁸ਹੇ ਮਸੀਹ, ਸਾਨੂੰ ਅਗੰਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਦੱਸ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਹ ਨੇ ਮਾਰਿਆ?

ਆਇਤ 57. ਯੂਹੰਨਾ 18:12-24 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਅੰਨਾਸ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।¹ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਉਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ 15 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਹਾਕਮ ਵਿਲੇਰਿਉਸ, ਗ੍ਰੇਟਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (26:3 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਅੰਨਾਸ

ਨੇ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਕਯਾਫਾ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।^੧

ਮੱਤੀ ਨੇ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ ਸੋ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਕਯਾਫਾ ਦੇ ਕੋਲ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਰ ਬਜ਼ਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਪੱਕੀ ਹੈ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਕਯਾਫਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਯਾਫਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਤੇ ਜਦ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਦੱਸੇਗਾ। ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਕੋਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਨਬੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੀ ਸਭਾ ਦਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ^੨ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਰਿਮਤੈਯਾ ਦਾ ਯੂਸੁਫ਼ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15: 43; ਲੂਕਾ 23: 50)। ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਵੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 3: 1; 7: 50, 51; 19: 38, 39)। ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਰਾਤ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 23: 51, 52)।

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਵੋਟ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਭਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ (27: 1; ਮਰਕੁਸ 15: 1; ਲੂਕਾ 22: 66)। ਸਭਾ ਦੇ ਇਕਹੱਤਰ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤਰ ਆਮ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸੱਤਰ ਨਿਆਈਂ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 11: 16)।^੩ ਉਹ ਅਰਧ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕੇ। ਦੋ ਮੁਨਸੀ ਜਾਂ ਕਲਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਤਰਕ ਲਿਖਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੇ ਤਰਕ ਲਿਖਦਾ। ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।^੪

ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਚੌਕਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। (1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਫੜ ਕੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਕੋਲ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ।^੫ (2) ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਹੀਆਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।^੬ ਜੋ ਕਿ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। (3) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬਤ ਜਾਂ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।^੭ (4) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਪੁੱਛਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।^੮ (5) ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਬੀਤਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।^੯

ਆਇਤ 58. ਪਤਰਸ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਨਾਲ [ਯਿਸੂ] ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਦੇ ਵਿਹੜੇ^{੧੧} ਵਿਚ ਰੁੱਕ ਗਿਆ। ਗਥਸਮਨੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। 26: 56 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਉਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ’’ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਤਰਸ ਵੀ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੋਂ ਗੁਮਨਾਮ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਭੀੜ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੜ ਆਇਆ ਸੀ।

ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਓੜਕ ਨੂੰ ਵੇਖਣ

ਲਈ ਅੱਗ ਸੇਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 18:18)। ‘‘ਸਿਪਾਹੀਆਂ’’ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ’’ (NIV; NRSV) ਜਾਂ ‘‘ਸਹਾਇਕਾਂ’’ (NEB; NJB) ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *hyperetes* ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਚੇਲਾ ਜਿਹੜਾ ਜਲੂਸ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂਹੰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਬਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 18:15, 16)। ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਸਮਦੀਦ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਇਤ 59. ਯਿਸੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕ ਅਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੇਈਮਾਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ (1:19; 10:18; 12:14 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ),¹² ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਭਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੋਮੀ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜਾਨੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਸਾਰੀ ਮਹਾਸਭਾ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵੀ ਸ਼ਬਦੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਮੱਤੀ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਯਿਸੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ।¹³

ਆਇਤਾਂ 60, 61. ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਬਹੁਤ ਆਏ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 14:55, 56)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੇਲ ਖਾਧੇ ਬਗੈਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 35:30; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 17:6; 19:15)। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੋ ਗਵਾਹ ਆਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਹਰਾ ਰਹੇ ਸਨ, ‘‘ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਨੂੰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ’’ (ਵੇਖੋ 27:40)। ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 14:59)।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 6:12-14)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਢਹਿਣ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਸੀ (24:1, 2), ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ‘‘ਇਸ ਹੈਕਲ’’ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ (ਯੂਹੰਨਾ 2:19)। ਪਰ ਜਿਸ ਹੈਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਸੀ ਭਾਵ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਅਰ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 2:21, 22)।

ਆਇਤਾਂ 62, 63. ਸਭਾ ਦੇ ਯਾਜ਼ਕ ਨੇ ਜਦ ਖਲੋ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਯਸਾਯਾਹ 53:7 ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ:

ਉਹ ਸਤਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ,
ਪਰ ਓਸ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ;
ਲੇਲੇ ਵਾਂਗੂ ਜਿਹੜਾ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ,

ਅਤੇ ਭੇਡ ਵਾਂਗੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉੱਨ ਕਤਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੰਗੀ ਹੈ,
ਸੋ ਓਸ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

ਜ਼ਬੂਰ 38: 12-14 ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਉੱਤੇ ਬੜਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਜਰਮ ਹਰ ਜੁਰਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ।¹⁴ ਉਹ ਸਲੀਬ ਤੇ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕਰੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਯਿਸੂ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਯਾਜ਼ਕ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘‘ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸਹੁੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਜੇ ਤੂੰ ਮਸੀਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ।’’ ਸਹੂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 1)।¹⁵ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਸਹੁੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ’’ ਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*exorkizo*) ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸਹੁੰ ਦੁਆਉਣਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਕਸਮ ਦੇਣਾ’’ ਹੈ। NRSV ਵਿਚ ‘‘ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਖ਼ੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸਹੁੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।’’

ਕਯਾਫ਼ਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ‘‘ਮਸੀਹਾ’’ ਭਾਵ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 17: 7)। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਫ਼ਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਰਾਏਲੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ [ਗੋਦ ਲਿਆ] ਪੁੱਤਰ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 2: 12)। ਆਪਣੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ (3: 17; 4: 3, 6; 8: 29; 14: 33; 16: 16; 27: 40, 43, 54)।

ਆਇਤ 64. ਜੇ ਯਿਸੂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸੇ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਤੈਂ ਸਚ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।’’ ਇਹ ‘‘ਹਾਂ’’ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਸਿੱਧਾ ਢੰਗ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਯਹੂਦਾ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (26: 25)।

ਫਿਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ‘‘ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਏਦੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖੋਗੇ।’’¹⁶ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲੀਟੇਂਟ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਬੇਖੋਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਸੀ।¹⁷

ਯਿਸੂ ਦਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਾਨੀਏਲ 7: 13, 14 ਅਤੇ ਜ਼ਬੂਰ 110: 1 ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦਾਨੀਏਲ 7 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਅਤਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ (ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਿਤਾ) ਕੋਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 24:30)। ਜ਼ਬੂਰ 110 ਵਿਚ ਜੋ ਕਿ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜ਼ਬੂਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 22:42-45)। ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘‘ਕੁਦਰਤ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ‘‘ਖੁਦਾ ਦੀ ਗੋਲਮਟੋਲ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਈ. ਪੂ. ਵਿਚ ਲੈਣ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਝਕਦੇ ਸਨ।’’¹⁸

ਆਇਤਾਂ 65, 66. ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਸਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਏਸ ਕੁਫਰ ਬਕਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਾ ਜਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 10:6; 21:10)। ਤਾਂ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਰੀਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਿਆਈਆਂ ਲਈ ਕੁਫਰ ਬਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।¹⁹

ਕਯਾਫਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਕੁਫਰ ਬੋਲਣਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਕਯਾਫਾ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾਂ ਕੁਫਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 24:10-16)।

ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਕੁਫਰ ਦਾ ਇਨਜ਼ਾਮ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਦ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ;²⁰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ (ਭਾਵੇਂ ਝੂਠਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, ‘‘ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਰ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਰ੍ਹਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾਇਆ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:7)।

ਆਇਤਾਂ 67, 68. ਅੰਨਾਹ ਅੱਗੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚੱਪੇੜ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਜਾਜਕ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 8:21, 22)। ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕਯਾਫਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਦਸਲੂਕੀ ਅਤੇ ਸਤਾਅ ਫੇਰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਭਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਖੁੱਕਿਆ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਯਹੂਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੇਈਜ਼ਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਚਪੇੜਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ। ਮਰਕੁਸ 14:65 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ‘‘ਸਿਪਾਹੀ’’ ਸਨ।

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਖੱਪੜ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਹ ਆਖਦੇ ਸਨ, ‘‘ਹੇ ਮਸੀਹ, ਸਾਨੂੰ ਅਗੰਮ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਦੱਸ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਹ ਨੇ ਮਾਰਿਆ?’’ ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 14:65; ਲੂਕਾ 22:64), ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਪਾਹੀ ਅੰਨ੍ਹੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨਬੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਨਬੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਬਗੈਰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਪਤਰਸ ਦੇ ਇਨਕਾਰ (26:69-75)

⁶⁹ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਰ ਇਕ ਗੋਲੀ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਬੋਲੀ, ਯਿਸੂ ਗਲੀਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਭੀ ਸੈਂ। ⁷⁰ਪਰ ਉਹ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੁੱਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੂੰ ਕੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈਂ। ⁷¹ਜਦ ਉਹ ਬਾਹਰ ਡਿਉੜੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਦੂਈ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਸਨ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਭੀ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ⁷²ਅਤੇ ਉਹ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਫੇਰ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ⁷³ਅਰ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਖੜੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਤੂੰ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈਂ, ਤੇਰੀ ਬੋਲੀ ਪਈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ⁷⁴ਤਦ ਉਹ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਅਰ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਭਈ ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਉਵੇਂ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ⁷⁵ਤਦੋਂ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖੀ ਸੀ ਜੋ ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਬਾਂਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਂਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਅਰ ਭੁੱਭਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਇਆ।

ਆਇਤ 68 ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮੌਤੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।²¹ ਪਤਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਰ ਉਹ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਰੇਗਾ (26:33, 35)। ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਬਾਂਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ (26:34)।²² ਪਤਰਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉੱਤਰਣ ਦਾ ਸੀ। ਗਥਸਮਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਮੌਤ ਤਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਸਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ (26:51)। ਪਤਰਸ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣ ਨਾਲ ਰਸੂਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ (26:52-54)।

ਆਇਤ 69. ਜਦ ਪਤਰਸ ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ‘‘ਅੱਗ ਸੇਕਣ ਲੱਗਾ’’ (ਮਰਕੁਸ 14:54), ਤਾਂ ਇਕ ਗੋਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ‘‘ਯਿਸੂ ਗਲੀਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਭੀ ਸੈਂ।’’ ਯਿਸੂ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਪਲਿਆ ਵਧਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਗਲੀਲੀ’’ ਆਖਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 70. ਪਤਰਸ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ‘‘ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੂੰ ਕੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈਂ’’ ਯਿਸੂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਡਿਉੜੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 14:68)।²³

ਆਇਤ 71. ਪਤਰਸ ਦੇ ਹੋਰ ਫ਼ਰਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਡਿਉੜੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੋਲੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ ਦੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਇਹ ਭੀ ਯਿਸੂ ਨਾਸਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ।’’ ਇਸ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ 2:23)।

ਆਇਤ 72. ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪਤਰਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਕਿ ‘‘ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।’’ ਤਾਂ ਉਹ ਤੌਹੀਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਇਹੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

ਜਿਸੂ ਕੌਣ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਪਤਰਸ ਨੇ ਸਹੁੰ ਕੀ ਖਾਦੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 73. ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਪਤਰਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਸੀ (ਲੂਕਾ 22:59)। ਕੋਲ ਖੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਤਰਸ ਜਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਖੜੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਤੇਰੀ ਬੋਲੀ ਪਈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।’ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਚਾਲ ਤੋਂ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਗਲੀਲੀ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 14:70)।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਬੋਲਣ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਲਹਿਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਨਿਨਾਈਆਂ 12:1-6)। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਦੀ (ਦੱਖਣ) ਅਤੇ ਗਲੀਲ (ਉੱਤਰ) ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 74. ਇਸ ਆਖ਼ਰੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਇਹ ਆਖ਼ਦਿਆਂ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ,’ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਅਰ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਪ ਪੈਣ ਅਤੇ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਰਾਪ ਪਵੇ (ਵੇਖੋ ਰੂਥ 1:17; 1 ਸਮੂਏਲ 3:17; 14:44; 20:13; 25:22)। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਕਸਮਾਂ ਖਾਦੀਆਂ (ਵੇਖੋ 26:72)। ਸਰਾਪਾਂ ਅਤੇ ਕਸਮਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਨਕਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਪਤਰਸ ਦੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (26:34)।²⁴

ਆਇਤ 75. ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਬਾਂਗ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪਤਰਸ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ’ (ਲੂਕਾ 22:61)। ਇਹ ਨਿਗਾਹ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਫ਼ਰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਦੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਜਿਹੜੀ ਜਿਸੂ ਨੇ ਆਖੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡੂੰਘੇ ਸਦਮੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਅਰ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਇਆ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:10)।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਪਤਰਸ ਦਾ ਡਿੱਗਣਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ (26:69-75)

ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋਸ਼ੀਲਾ, ਜਿਗਿਆਸੂ ਕਾਹਲਾ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਕੋਈ ਐਨੀ ਉਚਿਆਈ ਤਕ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਿਆ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਨੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਵੇ? ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਰਿਆ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਡੇਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਤਰਸ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਕਦਮ। ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ (14:22-31; 16:21-23; 26:30-35; ਯੂਹੰਨਾ 18:10, 11)। ਉਹ ਸੌਂ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੇ (26:36-46), ਉਹ ਦੂਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸੂ ਲਈ ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ (26:58), ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ

ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਸਕਦੇ (ਲੂਕਾ 22: 55)। ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀਂ ਖਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਸਰਾਪ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ (26:69-75)।

ਪਤਰਸ ਦੇ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਕਦਮ। ਜਦ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰਨ ਤੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖੀਆਂ ਸਨ (ਲੂਕਾ 22: 61)। ਪਤਰਸ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਸੀ (ਲੂਕਾ 22: 62) ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਤੌਬਾ ਕੀਤੀ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 15-19)। ਉਹ ਮੌਤ ਤਕ ਵਫ਼ਦਾਰ ਰਿਹਾ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 21: 18, 19)। ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।²⁵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਉਲਟਾ ਟੰਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।²⁶

ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਸੀਹੀ ਵੀ ਡੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ ਅਤੇ ਠੋਕਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ (2 ਪਤਰਸ 1:5-11)।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ, ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਜਰਨੈਲ ਕਲੌਦਿਯੁਸ ਲੁਸਿਆਸ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਯਹੂਦੀ ਮਹਾਸਭਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 22: 30)।²ਰੋਮੀ ਹਾਕਮ ਪਿਲਾਤੁਸ ਅੱਗੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਯਾਫ਼ਾ ਕੋਲ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਅੰਨਾਸ ਕੋਲ।³ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਸੈਨਹੇਡ੍ਰਿਨ 1. 1, 4, 5. ⁴ਉਹੀ, 1. 6. ⁵ਉਹੀ, 4. 3. ⁶ਉਹੀ, 4. 1. ⁷ਉਹੀ, 11. 2; *ਮਿਦੋਥ* 5. 4. ਪਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵੇਖੋ, *ਡਿਕਸਨਰੀ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਦ ਗੌਸਪਲਸ*, ਸੰਪਾ. ਯੋਏਲ ਬੀ. ਗ੍ਰੀਨ ਐਂਡ ਸਕੌਟ ਮੈਕਨਾਈਟ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 851 ਵਿਚ ਬਰੂਸ ਕੋਰਲੀ, "ਟ੍ਰਾਇਲ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ।" ⁸ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਸੈਨਹੇਡ੍ਰਿਨ 4. 1. ⁹ਉਹੀ, 3. 6; 5. 3, 4. ¹⁰ਉਹੀ, 4. 1.

¹¹ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*aule*) ਦਾ ਅਰਥ "ਵਿਦਾ" ਲਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਹਿਲ ਲਈ (26:3 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ¹²ਵੇਖੋ *ਟਾਲਮੁਡ ਅਬੋਡਾਹ ਜ਼ਰਹ* 8ਬੀ। ¹³ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸਿੰਗ ਕੰ., 1992), 681. ¹⁴ਉਹੀ, 683. ¹⁵ਵੇਖੋ ਮਿਸ਼ਨਾਰ *ਸਿਬਰਥ* 4. 3. ¹⁶ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਦ ਪੂਰੀ ਮਹਾਸਭਾ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੀ (ਲੂਕਾ 22:66-71)। ਉਹ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਹੋਣਗੇ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਲਾ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂ ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਕਿਮ ਅੱਗੇ ਰਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਪੇਸ਼ੀ 'ਚੋਂ ਗੱਲਾਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ¹⁷ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, *ਮੈਥਿਊ 14-28*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 33ਬੀ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1995), 801. ¹⁸ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਾਰਟ 2, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸਿੰਗ ਕੰ., 1976), 153. ¹⁹ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਸੈਨਹੇਡ੍ਰਿਨ 7. 5. ²⁰ਉਹੀ।

²¹ਮੌਰਿਸ, 687. ²²ਮਰਕੁਸ 14:30 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਦੇ 'ਦੋ ਵਾਰ' ਬਾਂਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ²³ਮਰਕੁਸ 14:68 ਵਿਚ ਕੁਝ ਯੂਨਾਨੀ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਅਤੇ ਇਕ ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ' ਹੈ, ਭਾਵ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ। (ਬਰੂਸ ਐਮ. ਮੈਜਗਰ, *ਏ ਟੈਕਸਚੁਅਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, ਜਿਲਦ 2ਜੀ [ਸਟੱਟਗਰਟ: ਜਰਮਨ ਬਾਈਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, 1994], 97।) ²⁴ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਨੇ 'ਦੋ ਵਾਰ' ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ (ਮਰਕੁਸ 14:72)। ²⁵ਯੂਸਬਿਯੂਸ ਐਕਲੇਸੀਏਸਟੀਕਲ ਹਿਸਟਰੀ 2.25. ²⁶ਐਕਟਸ ਆਫ ਪੀਟਰ ਐਂਡ ਪੌਲ।